

Handläggare
Benny Byström
Telefon: 08-50848002**Till**
Arbetsmarknadsnämnden
den 30 maj 2023

Svar på skrivelse gällande könsfördelningen på komvux

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Arbetsmarknadsnämnden har mottagit en skrivelse från Christina Tufvesson (L) med tre frågor om könsfördelningen på komvux. Frågeställaren vill veta om förvaltningen når de personer som har störst behov av utbildning, hur könsfördelningen ser ut inom komvux och vilka orsaker som finns till att fler kvinnor studerar på komvux än män.

I dagsläget får alla sökande som har behörighet och är folkbokförda i staden plats på stadens olika utbildningar inom komvux. Endast för ett fåtal utbildningar förekommer det att urval behöver tillämpas. Kön utgör inte en av urvalsgrunderna.

Stockholms stad har ett brett utbud av kurser, program och utbildningspaket som ska matcha behovet på arbetsmarknaden, men som också syftar till att attrahera en bredd av presumtiva elever oavsett kön, etnisk tillhörighet, ålder eller annat attribut. Vuxenutbildningen har, precis som övriga utbildningssystemet, ett ansvar att synliggöra och motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Förvaltningen arbetar på flera sätt med att motverka stereotypa bilder av manliga och kvinnliga yrken.

Förutom att arbeta mot nationella och kommunalpolitiska mål, har förvaltningen ett särskilt ansvar för att bidra till etableringen på arbetsmarknaden för unga och unga vuxna som varken arbetar eller studerar, kortutbildade, nyanlända, personer med funktionsnedsättning och personer med långvarigt behov av stöd. För att nå dessa målgrupper är det uppsökande arbetet centralt. Inom det kommunala aktivitetsansvaret nås 16–19-åringar, och i det

övriga uppsökande arbetet är målet att nå bland annat unga 20-29 år som varken arbetar eller studerar (UVAS) och kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden. Här har arbetet med så kallade stadsdelsmammor varit framgångsrikt.

Under 2023 ska antalet Stockholmsjobb öka och det ska vara lättare att kombinera dem med studier. Insatser görs också för att fler elever inom komvux som särskild utbildning, ska kunna övergå till studier inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå.

Fler kvinnor (61 procent) än män studerar inom komvux och yrkeshögskola i Stockholm. Inom gymnasiala teoretiska kurser utgör kvinnorna 61 procent och inom gymnasiala yrkesförberedande kurser och utbildningar är motsvarande andel 63 procent. Inom grundläggande komvux utgör kvinnorna 67 procent, inom sfi 59 procent och inom komvux som särskild utbildning 53 procent. Valet av utbildningar inom staden skiljer sig åt mellan män och kvinnor, och speglar könssegregationen som finns på svensk arbetsmarknad.

Förklaringar till att fler kvinnor än män studerar finns såväl på samhällsnivå som på organisatorisk och individuell nivå. Flickor är överrepresenterade i hela det icke-obligatoriska utbildningssystemet, inte bara i Sverige, utan även internationellt. Flickor får högre betyg i skolan än pojkar och är i högre grad behöriga till högskola och universitet. Trenden vad gäller betyg och behörighet går att observera sedan 2005. Löneskillnaderna är dock fortfarande betydande mellan könen, där män tjänar mer än kvinnor, innehar högre positioner och i större utsträckning är förvärvsarbetande.

Studier visar på få och små skillnader mellan könen vad gäller anledningar till att de studerar på komvux. Både kvinnor och män studerar för att få behörighet till vidare studier på universitet och högskola, öka möjligheterna att få ett arbete och att förbättra sina kunskaper i svenska språket.

I sammanhanget vill förvaltningen påpeka att det är viktigt att uppmärksamma att männen halkar efter kunskapsmässigt, och att samhället har ett ansvar att höja männens utbildningsgrad.

Ärendet

Arbetsmarknadsnämnden har genom skrivelse från Christina Tufvesson (L) mottagit ett antal frågor om könsfördelningen inom komvux. Frågeställaren redogör bland annat för att de som har störst behov av utbildning ska prioriteras inom den utbildning som inte är rättighetslagstiftad – kommunal vuxenutbildning på

gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå. Vidare redogör frågeställaren för att cirka 60 procent av de studerande på komvux är kvinnor, statistik som nämnden delgavs från förvaltningen under introduktionsdagen den 31/1, 2023. Mot bakgrund av detta ställer frågeställaren följande frågor till nämnden:

1. När Komvux rätt personer vad gäller den ovan nämnda prioriteringen?
2. Hur ser statistiken ut för kvinnor och män inom de olika delarna av Komvux?
3. Vad ses som orsaker till att kvinnor i högre grad finns representerade bland studenterna på komvux?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utveckling- och utredningsstaben vid arbetsmarknadsförvaltningen. Vuxenutbildning Stockholm har deltagit i beredningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens svar

Förvaltningens arbete inom komvux för att nå de personer som har störst behov

I dagsläget får alla sökande som har behörighet och är folkbokförda i staden plats på stadens olika utbildningar inom komvux. Endast för ett fåtal utbildningar förekommer det att urval behöver tillämpas. Kön utgör inte en av urvalsgrunderna.

Stockholms stad har ett brett utbud av kurser, program och utbildningspaket som ska matcha behovet på arbetsmarknaden men som också syftar till att attrahera en bredd av presumtiva elever oavsett kön, etnisk tillhörighet, ålder eller annat attribut. Kvinnor studerar oftare utbildningar inom exempelvis vård- och omsorg medan det är en tydlig övervikt av män inom exempelvis bygg och teknik. Vuxenutbildningen har, precis som övriga utbildningssystemet, ett ansvar att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som kan uppfattas som kvinnligt och manligt¹.

Flera olika kunskapshöjande insatser görs för att motivera målgrupper att bredda sina yrkesval, inte minst via jobbtorgens jobbcoacher och vägledare på Vuxenutbildningscentrum. Förvaltningen arbetar även aktivt med att öka kunskapen hos utbildningsanordnare kring vikten av att exempelvis den visuella

profilen inte ensidigt bör utformas utifrån traditionellt stereotypa yrkesval, såsom bilder på kvinnor i marknadsföring av omsorgsyркиn och bilder på män i marknadsföring av hantverkaryrken.

Stadens prioriterade målgrupper

Arbetsmarknadsförvaltningen arbetar dels utifrån de nationella målen för vuxenutbildningen, dels utifrån de politiskt beslutade målen i verksamhetsplanen. Förvaltningen har vidare ett särskilt ansvar för att bidra till etableringen på arbetsmarknaden för unga och unga vuxna som varken arbetar eller studerar, kortutbildade, nyanlända, personer med funktionsnedsättning och personer med långvarigt behov av stöd.

Jobbtorg Stockholm bedriver ett uppsökande arbete inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret gentemot ungdomar (16-19 år), dels gentemot unga 20-29 år som varken arbetar eller studerar (UVAS) och kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden. Stadsdelsmammorna är ett annat uppdrag där ”mammorna” bedriver ett uppsökande arbete bland kvinnor i sitt närområde som behöver stöd eller inte har tillgång till information. Viktigt i det uppsökande arbetet är att öka den lokala närvaron, både genom egen närvaro och genom utvecklad samverkan med aktörer som når dessa målgrupper, både stadsdelar, Jobbtorg Stockholm och ideella organisationer.

Under 2023 kommer nämnden att utöka antalet Stockholmsjobb samt öka möjligheten att kombinera dessa med studier. Syftet är att öka möjligheterna till hållbara anställningar för deltagarna. Vuxenutbildning Stockholm kommer att arbeta i nära samarbete med Jobbtorg Stockholm i detta uppdrag. Under året kommer även nämnden att arbeta för att utveckla och förbättra tillgängligheten för elever med betyg från gymnasiesärskolan, eller som studerar på komvux som särskild utbildning, i syfte att fler individer ska kunna övergå till studier inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå.

Komvux målgrupper på gymnasial nivå kan ha olika ingångar till studier, vissa kommer via arbetsförmedlingen, andra via jobbtorgen och ytterligare andra genom ansökan på egen hand.

Könsfördelning inom komvux och yrkeshögskola

Fler kvinnor (61 procent) än män studerar inom komvux och yrkeshögskola i Stockholm. Könsfördelningen tangerar den för riket².

Inom gymnasiala teoretiska kurser utgör kvinnorna 61 procent och inom gymnasiala yrkesförberedande kurser och utbildningar är motsvarande andel 63 procent. Inom grundläggande komvux utgör kvinnorna 67 procent, inom sfi 59 procent och inom komvux som särskild utbildning 53 procent. Valet av utbildningar inom staden skiljer sig åt mellan män och kvinnor, och speglar könssegregationen som finns på svensk arbetsmarknad. En övervikt av kvinnor påbörjade studier inom barn och fritid (85 procent), vård och omsorg (75 procent) och hotell och turism (73 procent) medan en övervikt av män påbörjade studier inom VVS och fastighet (94 procent), el och energi (90 procent) samt bygg och anläggning (76 procent).

Stadens yrkeshögskola, Frans Schartaus Handelsinstitut, sticker ut med 79 procent kvinnor, vilket är klart högre än snittet för riket (53 procent). På skolan studerar cirka 700 elever.

Orsaker till att fler kvinnor än män läser på komvux

Det är viktigt att komma ihåg att det finns såväl sociala, som kulturella och ekonomiska faktorer bakom varför kvinnor studerar i högre utsträckning än män. Förklaringarna finns såväl på samhällsnivå som på organisatorisk och individuell nivå. Flickor är överrepresenterade i hela det icke-obligatoriska utbildningssystemet, inte bara i Sverige, utan även internationellt. Flickor får högre betyg i skolan än pojkar och är i högre grad behöriga till högskola och universitet. Forskning visar att de även är mer ambitiösa. Trenden vad gäller betyg och behörighet går att observera sedan 2005³. Löneskillnaderna är dock fortfarande betydande mellan könen, där män tjänar mer än kvinnor, innehar högre positioner och i större utsträckning är förvärvsarbetande. Forskning gör gällande att många kvinnor ser studier som en möjlighet att slå sig in på arbetsmarknaden. En studie från SCB från 2019 visar också att det är det vanligare att kvinnor har yrken som kräver högskolekompetens, både på grundläggande och mer fördjupad utbildningsnivå⁴.

Vad gäller sökande specifikt till komvux i staden lät arbetsmarknadsförvaltningen 2017 Sweco genomföra en marknadsundersökning bland elever på kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå, samt i sfi⁵. Studien visar på få och små skillnader mellan könen vad gäller anledningar till att de studerar på komvux. Både kvinnor och män studerar för att få

³ OECD, Education at Glance, 2018

⁴ SCB, Könsskillnader i utbildningsvalen efter gymnasieskolan – Personer födda 1990, 2019.

⁵ Sweco, Val till Vux och Sfi, 2017

behörighet till vidare studier på universitet och högskola, öka möjligheterna att få ett arbete samt att förbättra sina kunskaper i svenska språket. I den studie från SCB som nämndes tidigare framgår att de elever som har ett slutbetyg från gymnasieprogrammen Barn och fritid, Handels och administration samt Hotell och restaurang är de som har läst vidare på komvux i högst utsträckning. Utbildningar som alla har övervikt av kvinnor. Mönstret går igen i samtliga yrkesförberedande och studieförberedande program bortsett från det samhällsvetenskapliga programmet. I studien framgår även att det är ungefär lika stor andel kvinnor som män som studerar vidare på yrkeshögskola efter gymnasiet, däremot påbörjar män en yrkeshögskoleutbildning tidigare efter gymnasieskolan än kvinnor⁶.

Inom många kulturer ses män som den huvudsakliga försörjaren, medan kvinnorna ofta har ett större ansvar för barn och hemmet. Hur man väljer att organisera sitt liv spelar roll för förutsättningar till arbete respektive studier.

I sammanhanget vill förvaltningen påpeka att det är viktigt att uppmärksamma att männen halkar efter kunskapsmässigt, och att samhället har ett ansvar att höja männens utbildningsgrad. Arbetsmarknadens strukturomvandling gör att efterfrågan på utbildad och kvalificerad arbetskraft ökar. En långsiktig trend på den svenska arbetsmarknaden är också att tillverkningsindustrins andel av den totala sysselsättningen under en längre tid minskat samtidigt som motsvarande ökning har skett inom tjänstesektorn. Det har lett till en ökad efterfrågan på kompetens och har hittills gynnat högutbildad arbetskraft och missgynnat personer med låg utbildningsnivå⁷.

Karina Uddén	Anders Nordborg
Arbetsmarknadsdirektör	Utvecklingschef
Arbetsmarknadsförvaltningen	Arbetsmarknadsförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse gällande könsfördelningen på komvux

⁶ SCB, Könsskillnader i utbildningsvalen efter gymnasieskolan – Personer födda 1990, 2019.

⁷ Arbetsmarknadsförvaltningen, Arbetsmarknadsrapport, 2022

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, Arbetsmarknadsdirektör	2023-05-16
Anders Nordborg, Utvecklingschef	2023-05-16